

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

- ניצול הזמן -

בטלה היא רעה חולה, והיושב בטל בשם ליצן יקרא, שהוא מתלוצץ על גודל שכר התורה, ודומה למי שאומרים לו, תמנה זהובים מאוצר המלך וכל מה שתמנה יהיה שלך, והוא מתלוצץ על הזהובים ומתרצה יותר להיות יושב ובטל.

והיותר שכר גדול שיש בתורה, שעושה נחת רוח ליוצרו. ומי שאינו חושש לעשות נחת רוח ליוצרו, הרי זה בכלל כל שלא חס על כבוד קונו, שאמרו חז"ל שראוי לו שלא בא לעולם. או להם לבריות מעלבונה של תורה, ואוי ואבוי, ולבבות יכאבו מראות ברע איך נעשה כהיתר עון ביטול תורה.

ולא די לנו שהגלות והעניות לא הניחו מדה טובה לישראל, ורוב הימים והלילות אנו טרודים בעסקינו להביא טרף לביתנו ובשאר צרכי גופנו, כאלו אדם לעמל ילד להיות עמל על צרכי גופו, והיה ראוי לנו שכאשר נמצא עת פנוי ללמוד או לשמוע בלמודים נחזיק בה בשתי ידים לעשות בה נחת רוח ליוצרנו, כי זה חלקנו מכל עמלנו.

אחים ורעים, חזקו ונתחזקו, ונחוס על כבוד קוננו ועל נפשנו, ולא נאבד עצמנו לדעת. לכו ונשובה אל ה' ולא נאבד מן הזמן יקר הערך אפלו רגע, כי נאמין באמונה שלמה כי על הכל יביא במשפט, אפלו על זמן מועט כדי בליעת הרוק, כמו שאמרו על הפסוק 'לא תרפני עד בלעי רוקי', ואל ישיאנו יצרנו במשאות שוא ומדוחים, וה' אלקים יעזור לנו.

(רבנו אליעזר פאפו ספר "פלא יועץ" ערך 'בטלה')

ברכת כהנים

כה תברכו את בני ישראל וגו' (ו, כג)

רבנו אלעזר אזקרי (תלמיד האריז"ל) כתב בספר חרדים (פ"ד אות יח) שמצוה לברך כהן את ישראל שנאמר 'כה תברכו וגו'. וישראל העומדים פנים כנגד פנים הכהנים בשתיקה ומכוונים לבם לקבל ברכתם כדבר ה', הם נמי בכלל המצוה. עכ"ד.

הנה חידש לנו שאע"פ שברכת כהנים לכהנים נאמרה כמפורש בכתוב, מ"מ הישראל ג"כ יש לו חלק במצוה, ומשמע ממש שותף במצות עשה. ויש להבין הלא הכהנים המה המברכים ועליהם מוטל המצוה.

אולם באמת גם הגאון ר' פנחס הלוי בעל ספר ההפלאה על כתובות (דף כד): כתב תחילה מסברתו כן, שהישראלים ג"כ מצוה להם להתברך מן הכהנים, כשם שמצוה לכהנים לברך, וכן מצינו בכל מקום אע"ג דבתורה אינו מפורש הצווי אלא על העושה, מ"מ המצוה על שניהם כגון ב"יבום" שהמצוה על היבם, כמ"ש 'יבמה יבא עליה'; והמצוה עשה גם על היבמה. ושוב כתב שמצא כן בספר חרדים כנזכר. ועפ"ז מיישב מה שכתבו התוספות (שבת קיח: ד"ה אילו): לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה לדוכן, אם לא משום ברכה לבטלה. ותמהו כולם הא איכא איסור בודאי, כמ"ש בכתובות (כד:). אבל להאמור ניחא, דכיון שישראל ג"כ מקיים עשה בברכתם של הכהנים, א"כ כשהוא עולה לדוכן, אינו עושה שום איסור, רק מפסיד מצוה "פנים כנגד פנים" (אבל ברכה לבטלה אין כי הכהן יברך). עכ"ד.

ועפ"ז החרדים וההפלאה הנ"ל עורר הגרע"י נר"ו בשו"ת יחיה דעת (ח"ה סימן טו) שכשם שהכהנים מברכים ב"עמידה" כמ"ש בסוטה (דף לח). כן השומעים צריכים לעמוד, לפי שגם המה בכלל המצוה עשה. עכ"ד. ע"ש.

והנה יש מנהג נפוץ מדורי דורות שהאבות מניחים ידיהם בשעת ברכת כהנים על גבי ראש ילדיהם. ובאמת לשם מה צריך. והלא הכהנים הם המברכים ודי שיעמדו שם גדולים וקטנים ויאזינו. ונראה לי בס"ד כי הנה כיון שיש מצוה גם על הישראלים כמו הכהנים וצריכים להקשיב כנזכר, א"כ זה שייך בגדול שיכול להקשיב וחייב במצוות (ובכלל זה ברכת כהנים), אבל לא בקטן שאינו יכול ליתן כל כך לב ופטור מן המצוות. לכן נהגו שהאב מניח ידו עליו וכביכול עי"ז מעביר לו את הברכה, כדרך שאדם מברך את בנו.

ומעתה נלמד, שזה דווקא בגלל שהוא עדיין קטן, אבל כשגדל כבר והוא בר מצוה א"כ משתייך הוא במצוה כשם ששאר הציבור משתייכים ונכללים בברכה. ולפי"ז די לנהוג כן עד הבר מצוה ואין זה שייך אחר כך. וכן נהגתי עם בניי הי"ו. ושוב כשדיברתי אודות זה עם הגאון ר' יחיאל טובול שליט"א, אב"ד ליאון - צרפת, שש לקראתי שגם הוא נהג כן, ונומיתתי לו נימוקים והסכים עד לחדא.

ברם צריך להודיע, כי רבותינו הדגישו שכאשר מתברכים צריך פנים כנגד פני הכהנים. ולכן גם האב יפנה את פני הבן מול פני הכהנים.

וה' יתברך יקיים בנו כל הברכות, ובפרט 'וישם לך שלום', אמן.

שבת שלום ומבורך!

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

ביאור משנה באבות

שאלה: בפרק ו' דאבות (משנה ג) אמרו: הלומד מחברו וכו' אפילו אות אחת צריך לנהוג בו כבוד וכו' ומה דוד מלך ישראל שלא למד מאחיתופל אלא שני דברים בלבד קראו רבו אלופו ומיודעו, הלומד מחבירו וכו' אפילו אות אחת על אחת כמה וכמה שצריך לנהוג בו כבוד. והק"ו הזה תמוה, דזה ניחא בפרק אחד או אפילו הלכה אחת. אבל מנין לנו שאפילו באות אחת צריך לנהוג בו כבוד, והרי דוד למד מאחיתופל שני דברים.

תשובה: עי' במדרש שמואל ועי' להגר"ח מוואלוז'ין ברוח חיים שם, ולי נראה בס"ד דפעמים ימצא שלמד אדם איזה ענין ולא היה בהיר אצלו איזו תיבה או אות ובא חבירו ולימדו לאותה תיבה או האות, ועי"ז האיר את עיניו בהבנתו כל הסוגיא. ובכה"ג חשיב אותה האות שלימדו כשני דברים לדוד.

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

אבו יקרה

פעם אחת שאלו את ר' אנשיל רוטשילד מפרנקפורט, אבי שושלת רוטשילד, כמה הוא ערך רכושו. נקב ר' אנשיל בסכום שנשמע נמוך לעומת גודל עסקיו ורכושו. ראה ר' אנשיל את הבעת התמיהה על פני אנשי שיחו והסביר: "כל ההון שברשותי איני יכול להיות בטוח שהוא אכן שלי, כי הוא עלול לרדת לטמיון. מה שבאמת שלי הוא מה שנתתי לצדקה - זאת איש לא יוכל לקחת ממני".

והוסיף ואמר, שהדבר רמוז בפסוק בפרשת נשא: "ואיש את קדשיו לו יהיו" - מה שהאדם נותן לצורכי קדושה, זה יהיה שלו.

(שיחת השבוע)

נצור לשונך

מתוך הספר "חפץ חיים"

ה. נראה לי, דאם הספור באפי תלתא היה בפני אנשים יראי אלקים שנוהרים מאסורי לשון הרע, ממילא אין דבר זה עשוי להתגלות, ואם כן אסור מן התורה לספר אחר כך דבר זה לאחור. ואפלו אם רק אחד מהשלשה היה איש ירא אלקים, שנוהר מאסור לשון הרע, גם כן דינא הכי דתו ליכא שלשה מפרסמים. ואפשר דהוא הדין אם אחד מהשלשה היה מקרוביו או אוהביו של מי שנאמר עליו הגנות, גם כן שייך האי טעמא, דהוא בודאי לא ילך ויגלה להעולם הגנות של קרובו ואוהבו, אם כן תו ליכא תלתא.

ו. עוד נראה לי דדוקא באותה העיר, ששמע באפי תלתא, מתר לגלות משום דחברך חברא וכו', אבל לא בעיר אחרת, אף דשירות מצויות מזו לזו.

המדור להצלחת א. ש. ב. ת. תחי'

הספר

קן משולח

הלכות שילוח הקן

ועניניו עפ"י הפשט וע"ד הסוד

מאת הגאון הגדול

כמהר"ר אלעזר זאב רז שליט"א

ערוך בטוב טעם ודעת, מהמקורות בש"ס ועד אחרוני דורנו

הלכה למעשה

מתובל בדברי אגדה ובסגולות, עם תמונות

ניתן להשיג בפל': 054-845-6041 או 052-764-7844

